

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Jaroslava Valentová: Percepce mužské sexuální orientace

Autorka předkládá soubor prací, které se většinou (až na publikaci, tvořící šestou část disertace) zabývají mužskou homosexualitou. V tomto směru je název disertace poněkud zavádějící. Pojednává se mužská homosexuální orientace a její percepce, nikoli mužská sexuální orientace jako taková....

Soubor textů je rozdělen do šesti částí:

Část I.

Vnímání a přisuzování sexuální orientace a faktory, které je ovlivňují (s. 8 – 34)

Jde o souborný referát o vnímání sexuální orientace a její „přisuzování“ druhým osobám. Autorka zde avizuje další části disertace: úvahu o homosexualitě mužů a výzkumy, týkající se hodnocení sexuální orientace na základě hlasu, vzhledu tváře a chování. Poslední text, kde autorka disertace je spoluautorkou, se zabývá širokou problematikou jednotlivých smyslových modalit v hodnocení druhých osob či potenciálních partnerů.

Většina HS mužů soudí, že dovede spolehlivě rozpoznat stejně orientovaného muže („gaydar“), a to na základě neverbálních projevů. Různé výzkumy se zabývaly a zabývají jednotlivými prvky chování, mimiky, neverbální komunikace v nejširším smyslu slova, které mají být typické pro mužské homosexuály a pomáhají je rozpoznat. V pojetí autorky je podstatné „rozpoznání“ homosexuální orientace tak, aby se jedinci menšinové orientace snáze našli v heterosexuální většině. Problém je však v tom, že nebyl podán zřejmý důkaz o tom, že pro homosexuálního muže je atraktivní jen stejně orientovaný partner. Jsou „párovací mechanismy“ opravdu tak selektivní? Nedokáže se gay zamilovat do heterosexuálního muže? Vůbec mně zde chybí více odkazů na to, že neverbální projevy jsou také součástí pretaktilní sexuální interakce (dvoření, koketerie, párovací mechanismy).

Lze souhlasit s tím, že tato oblast je zatím nedostatečně prostudována.

Připomínky:

s.21 angl. „cue“ je spíše podnět, nebo signál, než „znak“

„levotočivý vlasový vír“ autorka zmiňuje v práci opakovaně, ale povahu tohoto znaku blíže nevysvětluje...

s.22 není blíže specifikováno, jaké vlastnosti má HS muž, charakterizovaný jako „queen“

s.27 nejsem tak moc přesvědčen o tom, že v některých civilizacích HS muži svou orientaci neskrývají – možná ji někde skrývají častěji, jinde méně často...

s.28 problém je, že my vlastně nevíme nic o tom, kolik (jaká část) HS orientovaných lidí zůstává v heterosexuálních mezích (s rozdílnými subjektivními postoji a s rozdílnými heterosexuálními mimikry).

Část II. Valentová,J., Procházka,I.: Homosexualita

(in: **Encyklopedie psychologie – Aplikované psychologie. Portál, Praha 200, s. 118 – 126**)

Encyklopedické heslo, popisující homosexualitu mužů i žen.

Připomínky:

s.37 sexuální orientace se podle Kinseyho škály nezjišťuje, ale posuzuje či hodnotí!

Sexuální identifikace není identifikace se sexuální orientací, ale s vlastním pohlavím, se sexuální rolí (ve smyslu Muž – Žena). Identifikace s HS či HT v pojetí autorky je spíše přijetím sexuální orientace, tedy „coming-out“

V historické části přece jen dost chybí význam „Kinseyho reportů“ pro odtabuizování HS žen i mužů – ta škála sice je, ale sama o sobě nestačí... Na Kinseyho a spol. nenacházím ostatně odkazy ani v použité literatuře!

Alespoň zmínit by se slušelo koncept „androgynie“ S.Bemové, když již je citován D.J.Bem

s.39 Postrádám zdůraznění vlivu pandemie HIV/AIDS na změnu postojů zejména k mužské HS v osmdesátých letech minulého století.

V části, věnované biologickým faktorům chybí studie výskytu HS u jedno a dvouvlaječných dvojčat.

Část III. Valentová,J., Havlíček,J. The Role of BMI and Voice Pitch in Attributions of Male Sexual Orientation from Facial and Vocal Stimuli

Fotografie tváří a záznam hlasu u 28 HS a 34 HT mužů

Byly posuzovány 38 Ž a 39 „neheterosexuálními muži“

HS muži lépe rozpoznávali HS u objektů, HT ženám se to moc nedařilo.

Tváře HS mužů byly posuzovány v průměru jako více maskulinní.

(muži i ženami)

Obě skupiny hodnotitelů, tedy HS muži i HT ženy diskriminovaly stejně mezi HS a HT podněty na základě hlasu

HS muži i HT ženy přisuzovaly častěji HS orientaci tvářím, které byly štíhlé a signalizovaly tudíž nižší BMI.

Připomínky:

s.45 „from“.... nikoli „form“ v titulku

s.47 v textu jednou „with“ navíc

s.58 uvádí se, že BMI u HS byl významně nižší, než u HT, ale data nejsou uvedena (odkaz na Fig.2 ??), stejně není Fig 1 ani Fig 3...?? Přiloženy jsou jen dvě tabulky

Hodnotit přisuzování HS – HT na sedmipoložkové škále není myslím nejvhodnější, byť přináší hodnotitelné výsledky. Mně by se více líbilo uspořádání třípoložkové: HT HS a nevím (nebo nejsem si jist/a)

Část IV. Valentová,J. a spol.: Attributions of Sexual Orientation and Masculinity-Femininity: a cross cultural comparison.

(pro ASB) s.68 -91

18 heterosex. a 17 homosexuálních mužů z Prahy

23 heterosex. a 21 homosex mužů z Chicaga

Hodnotilo je 10 českých a 11 US HS mužů

a 10 českých a 11 US heterosex. žen

..

Hodnoceny byly audiovizuální nahrávky rozhovorů na standardní témata a za standardních podmínek.

HS muži skórovali lépe než HT muži v rozpoznání HS objektů.

Č. i US hodnotitelé byli úspěšní stejně, pokud hodnotili Američany.

US hodnotitelé byli méně úspěšní při posuzování českých objektů.

Připomínky:

s.75 je uvedeno hodnocení sedmipoložkové Kinseyho škály 0 – 6 i 1 – 7, které bylo používáno? Nebo obě?

s.83 Je tak jisté, že česká společnost je k HS restriktivnější?

Část V. Valentová,J. a spol.: Facial and Vocal Preferences of Homosexual Men: the Role of Masculinity and Parenthood Status (do „PLOS ONE) s.92 - 117

Fotografie tváří a hlasový záznam 28 HS a 34 HT mužů. Hodnotilo je 65 žen a 40 „neheterosexuálních“ mužů, podle skóre A (atraktivity) a M-F (maskulinity – femininity)

Signif. pozitivní korelace mezi hlubokým hlasem a hodnocení A a maskulinity u obou skupin hodnotitelů. Vyšší preference feminních rysů tváře u svobodných žen a „coupled“ HS mužů. „Coupled“ ženy mají ve větší oblibě maskulinnější tváře.

Připomínky:

s.100 Z 62 žen se žádná nehodnotila jako HS (51 HT a 11 Bi)

Zjišťovalo se u žen užívání OC, ale pak s tím údajem nijak nepracují....proč?

Část VI. Havlíček,J.....Valentová J. a spol.: He sees, she smells? Male and Female reports of sensory reliance in mate choice and non-mate choice contexts. Personality and Individual Differences 45:565-570, 2008

Dotazníkem vyšetřovali význam jednotlivých smyslů v sexuálním i nesexuálním kontextu. Vyšetřeno bylo 717 studentů (318 mužů a 399 žen)

Pro ženy je čich podstatně významnější v různých, nejen sexuálních souvislostech. U mužů se významněji uplatňují optické podněty.-....

Hodnocení

Předložená disertace je zpracována metodicky i statisticky na velmi dobré úrovni. Autorka prokázala schopnost pracovat s mezinárodní i českou odbornou literaturou. Dovede sbírat a třídit data a navázala zajímavou mezinárodní spolupráci.

Zvolené téma je nepochybně zajímavé a málo prozkoumané. Předložené texty splňují základní mezinárodní standardy pro vědeckou publikaci. Oceňuji zejména nesporný autorčin entusiasmus a cílevědomost. Také velmi dobré zvládnutí anglického odborného písemného projevu. Položené otázky a připomínky pozitivní hodnocení disertace zásadně nesnižují.

Závěr:

Předložená disertace nepochybně splňuje nároky kladené na doktorandskou disertaci. Recenzent proto doporučuje udělit autorce Mgr.Jaroslavě Valentové hodnost Ph.D. v oblasti humanitních studií.

J.Zvěřina
Sexuologický ústav VFN a 1.LF UK
Apolinářská 4
120 00 Praha 2

E-mail: jaroslav.zverina@lf1.cuni.cz